

בבא בתרא קכא

שווערד

1. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קכא עמוד א

לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכפורים. ויש שואלים והלא מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו (סוכה נ"א א'). ולא קושיא היא דשמחה דהתם בבית המקדש בלחוד בגדולי ישראל וגדולי כהונה ולויה בלבד, והיינו דפריט ואמר שבהן בנות ישראל וכו'.

2. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קכא עמוד א

בכלי לבן. פי' ללמד כי יצר הרע מסולק מהם ושהם נקיים מחטא כמה דכתיב בכל עת יהיו בגדיך לבנים, ובמדרש אמרו שראוי ללבוש לבנים ביוהכ"פ על שם כך, וזהו שהיו בנות ישראל אומרות בחור שא נא עיניך וראה וכו', ולא היו חוששין ליצה"ר.

3. ספר בניהו בן יהודע על תענית דף ל/ב

כט"ו באב וכיום הכפורים. ... ואע"ג דעל פי השכל אין ראוי לעשות עסק זה ביום הכפורים, עם כל זה לא ביטלו חכמים מנהג זה ביום הכפורים, משום חשוב מצות הנישואין, וגם להודיע כמה גדולה ויקרה היא, דאפילו ביום קדוש כזה פונים לדבר זה להתעסק בו:

4. בענין שמחה ביו"כ: עיין שע"מ בהלכה

5. מהרש"א על בבא בתרא דף קכא/א

גמ' יום שהותרו השבטים לבא כו'. יש לדקדק מה שמחה היה להן כשהותר להם הסבת נחלה אם הוא טוב לזה השבט שתוסיף לו נחלה הוא רע לשני שתגרע נחלתו כמו שטענו בני יוסף ואם יהיה היובל וגו' ונוספה נחלתו וגו' ומנחלת מטה אבותינו יגרע וי"ל דלהאי טעמא ניהא דקאמר שבהן בנות ישראל יוצאת כו' דלכנות ישראל ודאי הוא דהיה להן שמחה כשהותר שהנקבות יגרעו מהזכרים ע"י שלא תסוב נחלה שהאיש שיש לו נחלה היה רשאי לישא אשה משבט אחר והאשה לא היה לה רשות אם היה לה נחלה לישא איש משבט אחר עד שהותרו ...

6. גבורת ארי על תענית דף ל/ב

יום שהותרו השבטים לבא זה בזה, בפרק ח' דבבא בתרא (קכא, א) פירש רשב"ם (בד"ה לבא זה בזה) שפסק אותו הדור של באי הארץ שנאסר להם הסבת נחלה, וקשה לי שמחה מה זו עושה הא דבר זה אינו אלא לדור באי הארץ בלבד, והרי אפילו בנותיהם שנולדו להם אחר ביאת הארץ אפילו בחיי אבותם הותר להם להנשא לשבט אחר והדור של באי הארץ נאסר להם כל ימיהם לעולם לבת יורשת להנשא לשבט אחר, ואין זה איסור החזר להיתר לעשות יום טוב על זה אלא למאן דאיתסר עומד באיסורו לעולם ולמאן דשרי מעולם לא איתסר ליה כלל ודבר זה לא נאסר כלל אם פסק אותו דור או לא פסק להיפך, ושנעשה מיתת אביהם ליום טוב מה טיבה, ועוד וכי דור של באי הארץ היה להם זמן קבוע למות כמו דור המדבר שהיה להם יום קבוע למות כדאמרינן בסמוך דוחק לומר שהאחרון מבאי הארץ מת בט"ו באב. ועוד קשה לי לפירוש זה נראה כשמחים על איד אבותם לעשות יום טוב ביום שכלו, ולא דמי להא דכלו מתי מדבר דהתם היום טוב על ביטול הגזירה או על יחוד הדיבור למשה שחזר כאשר תמו מתי מדבר אבל על שתמו וירשו הם את הארץ לא עשו יום טוב, דאף על פי שהרבה מצות תלוין בארץ ומפני זה נתאוה משה רבינו השלום ליכנס לארץ כדאיתא בסוף פרק קמא דטוטה (יד, א) כל שכן היתר הסבת נחלה להנשא לאחד מן השבטים דאין כאן לא דררא דמצוה ולא הנאה יתירא דהא אפשר להנשא לאחד ממטה אבותם ואין ראוי לשמחה ויום טוב. אבל הדבר היותר נראה שביום חמשה עשר באב נתחדש להם דרוש זה דדרוש שלא ינהוג דין זה אלא בדור הזה, וכהאי גוונא מצינו במדרש רות שא"ל בועז לרות אילו באתה קודם לא היו מקבלים אותך שעדיין לא נתחדשה הלכה זו עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית ושמע מינה דלאו כל פירושי התורה קיבלו מפי משה והכי נמי דכוותיה:

7. תוספות רי"ד מסכת בבא בתרא דף קכא עמוד א

(יז) מאי דרוש זה הדבר פי' לא שהם דרשו מה שלא קיבלו ממשה אלא ממשא קיבלו כך ולא רצו לפרסם את הדבר לרבים שלא יפקפקו בציווי עד שיתיישבו בנחלותיהן ואחר שנתיישבו בנחלותיהן ופרסמו הדבר ברבים שזה הציווי לא היה אלא לאותו הדור בלבד עשו אותו יו"ט:

8. חידושי הרמב"ן על מסכת בבא בתרא דף קכא/א

יום שהותר שבט בנימין לבא בקהל מאי דרוש ממנו ולא מבנינו. אני תמה כיון שאין משמעות אלא מהם, כל אחד ואחד בעצמו נדר ובנו מותר, ומאי יום שהותר לבא בקהל, היום הראשון שנולדה בת לבנים הותר לאותה הבת ועדיין אסור בכלן, ומשמע דלשון בני אדם בנדרים כולהו כהדדי מתנו ועד שכלו אותו דור נאסרו לבא בהן, ויום שכלו הותרו בכלן ועשאוהו יום טוב:

9. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף קכ/א

(שסח) יום שכלו בו מתי מדבר, ופירשו בתוס', דמשו"ה לא שרתה שכינה עד ט"ו באב משום אבילות, והוא חידוש גדול, דהא שבעת ימי אבילות אינו אלא מדרבנן, וכבר נהגו בזה בדור המדבר:

10. חזושי הרמב"ן על מסכת בבא בתרא דף קכא/ב

יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו הטוב והמטיב. מצינו במדרש איכה כרם גדול היה לאדרינוס המלך מהלך י"ח מיל על י"ח מיל כמן טבריה לצפורי והקיפיה מהרוגי ביתר מלא קומה ופשוט ידיים ולא הבאישו ולא הסריחו ולא גזר עליהם שיקברו עד שעמדה למלכות אחרת ונגזרה עליהם קבורה, אמר ר' חנינא יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו חכמים הטוב והמטיב בברכת המזון, ולמדנו מכאן טעם הדבר למה תקנו אותו בברכת המזון על היין ולא תקנוה בתפלה משום מעשה כרמו של אדרינוס זכר לדבר:

11. חידושי הרמב"ן על מסכת בבא בתרא דף קכא עמוד ב

יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תיקנו הטוב והמטיב. ואומרים קצת רבותינו ז"ל כי לכך תקנוה בבהמ"ז מפני מעשה הכרם שאמרו באיכה רבתי כרם גדול היה לאדרינוס קיסר מהלך י"ח מיל על י"ח מיל כמן טבריה לצפורי והקיפיה מהרוגי ביתר מלא קומה ופשוט ידיים ולא הבאישו ולא הסריחו ולא גזר עליהם שיקברו עד שעמדה מלכות אחרת וגזר עליהם שיקברו, אמר רבי חנינא יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תיקנו הטוב והמטיב על היין בברכת המזון משום מעשה של אדרינוס קיסר זכר לדבר, ויש מרבותינו אומרים כי לפי שברכת המזון קבעו בו ענינים של הודאה על הארץ הטובה ועל מלכות בית דוד והיה זה הנס חשוב להם מאד קבעוהו עמהם לברך עליו בנפש שבעה ובלב שמח.

12. ספר שולחן של ארבע - השער הראשון

שנוי יין צריך לברך שאע"פ שברך על היין בפה"ג כשבא לשנות תחלה חייב לברך על שנוי יין זה וברכה זו היא ברכת הטוב והמטיב. ומה שאמרו כן בשנוי יין ולא בשנוי פת או בשאר דברים יש בזה הרבה טעמים, האחד שעיקר השמחה בסעודה אינה אלא ביין ודרך המלכים לשנות יין ולא לשנות פת וישראל בני מלכים הם, והשני שכל שלחן שמביאין עליו יין על יין אינו אלא רבוי שמחה, ויצטרך אדם שלא להרבות שמחה בעולם הזה יותר מדאי כמו שנאמר (תהלים קט) אז ימלא שחוק פיניו ולשונו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה דרשו רז"ל (ברכות פ"ה דף לב) אימתי ימלא שחוק פיניו בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה, ופסוק מלא הוא (תהלים קא) וגילו ברעדה ואמרו במקום גילה שם תהא רעדה. פי' אפי' במקום גילה ושמחה של מצוה שם תצטרך שתהא רעדה ושתזכור איך העולם עלול אצל יצה"ר ונכשל אחריו כדי שלא יכשל מתוך השמחה, ולפיכך יש מנהג בקצת קהלות ישראל במקום השמחות וסעודות של מצוה לשבר שם כלי זכוכית ואשישי ענבים להעציב השמחים ושתתערב עם השמחה רעדה, ואין לך שמחה גדולה כשמחת התורה לישראל בהר סיני במעמד הקדוש שכתוב עליו כמחולת המחנים וכבר ידעת כי שם נשתברו הלוחות, ואם תשכיל ותשא עיניך למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ תמצא בהקב"ה בשמחתו של עולם (תהלים קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו, וסוף השמחה מצד המין האנושי בשגם הוא בשר מה כתיב ביה (בראשית ו) וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו. גם במשכן שהיה דוגמת העולם ביום שמיני של מלואים שהיו ראש חדש ניסן ואותו היום לא היה כמוהו במעלת השמחה לפי שנצטרפו שם עשר מעלות עצומות כענין שאמרו חז"ל אותו היום נטל עשר עטרות, כבר ידעת מה שקרה בו וסוף השמחה מה הגיע אליה, בו ביום מתו נדב ואביהוא שלא היו בישראל כמותם אחר משה ואהרן. וזה שאמר הכתוב (שמות כד) ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל, והנה על שמחת העוה"ז אמר קהלת (קהלת ב) לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זו עושה. וביאור הדבר מפני שהשמחה והעצבון אחים סמוכים ז"ל כסמיכות היום והלילה, וכשם שאדם בטוח ביום שתבא הלילה אחריו וכן בטוח בלילה שיבא היום אחריו כן הוא בטוח שתבא השמחה אחר העצבון וכן העצבון אחר השמחה, וכן אמר (משלי יד) גם בשחוק יכאב לב ואחריתה שמחה תוגה, לבאר על העצבון אחר השמחה, ואמר (שם יג) בכל עצב יהיה מותר, לבאר על השמחה אחר העצבון, נמצאת למד כי שמחת העוה"ז אין לה שלימות כלל אמנם כל טובו ושלותו הבל ורעות רוח וכל כבודו לכלימה וציץ נובל צבי תפארתו, שהרי בשעה שתקוהו של אדם חזקה בשמחתו הרי פוסקת עוממת והולכת, וע"כ תקנו לברך על שנוי היין הטוב והמטיב שהיא הברכה שתקנו על הרוגי ביתר כשנתנו לקבורה, ובאור זה הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה. וכל זה כדי להעציב את האדם הקרוי מחומר והמורכב מן היסודות הטבעיים שהם גופים מתיים המשוקע בחושי תאוותיו ושיתחזר רבוי שמחתו לדרך המצוה:

• ועו"ע רע"א או"ח קעה:א

13. צורר המור במדבר פרשת מטות

ראשי המטות. איש כי ידור נדר לה'. לפי שכתב למעלה אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם. ונראה שהנדרים נזכרים במקום אחר וזה לא מצאנוהו. לזה סמך מיד ענין הנדרים ואמר איש כי ידור נדר לה' לא יחל דברו. וכן אשה כי תדור נדר לה'. ופירש כאן כל דיני הנדרים. והנכון שסמך פרשה זו לכאן. לפי שלמעלה כתב ענין המועדים כולם. וחתם בחג הסוכות שיש בו שמחה יתירה מבכל המועדים. לפי שהוא חג האסיף. וידוע כי מתוך השמחה והאכילה אדם טועה לפי שיצרו מתגבר עליו. כמוזכר באיוב ויהי כי הקיפו ימי המשתה והשמחה והעלה עולות כי אמר איוב אולי חטאו בני. עד שלזה הטעם החכמים הראשונים היו משברים כלי זכוכית יפים בסעודות כדי שיתעצבו האנשים וייראו את ה'. ואמרו וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה. ולזה הטעם בעצמו תקנו בשנוי היין הטוב והמטיב ולא בשנוי הפת. דלא כהראב"ד ז"ל שכתב שעל שינוי הפת אומרים ג"כ הטוב והמטיב. לפי שידוע שהיין בוגד וזנות יין ותירוש יקח לב. ולפי שבשמחת היין יתפתו בני האדם לעצת נחש הנחשת. צותה התורה כי בכל מקום שיש בו שינוי היין שיש בו ריבוי שמחה. שיאמרו הטוב והמטיב. בענין שיזכרו האנשים ויאמרו על מה נתקנה ברכה זו. ויאמרו להם על הרוגי ביתר שהיו חסידים גדולים ונהרגו כמה אלפים מהם

עד שגדרו הכרמים בהם. ועשה השם עמהם נס שלא הסריחו ושניתנו לקבורה. וזהו הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה. ואז יאמרו בלבם ברוך דייך האמת. איך נהרגו חסידים אלו ושפכו דמם כמים וזבלו בהם הכרמים ושמום גדר לכרמים. מה יעשו אזובי קיר. ומתוך זה יתעצבו אל לבם וישבו אל ה' ולא יחטאו בריבוי השמחה והיין. וכן צריך לכל אדם לעשות ולשמור נפשו מהשמחות כאומרו טוב לכת אל בית אבל וגו'. ולפי שיצר לב האדם רע מנעוריו ואולי לא יועיל כל זה. ויצרו יועצו לחטוא ושילך אחר התאוות. התיקון לזה הוא שידור נדר לה'. ויאמר כה יעשה לי אלקים אם אעשה דבר זה או אם אוכל או אשתה דבר זה. וזה שאמר בבוועו חי ה' שכבי עד הבקר. ואמרו חכמים ז"ל למי נשבע ליצרו נשבע. וכן אמרו נשבע להרע ולא ימיר לסגף עצמו בתעניות ולא ימיר. וזהו נדרים סייג לפרישות. ולכן אחר שכתב ענין המועדים והשמחות. כתב מיד ענין הנדרים. להורות שאם יתגאה יצרו עליו שיקפוץ בשבועה וידור נדר ויאסור איסר על נפשו. וישים רסן בלחיי בשבועה בענין שלא יחטא. וזה לא בלבד בדברים האסורים ובמותרות. אלא אפילו בדברים המותרים יש לאסור נפשו. כאומרם קדש עצמך במותר לך. בענין שבזה לא יחטא דברים האסורים. כאמרו תמוך אשורי במעגלותיך. בענין שבזה לא ימטו פעמיק חוץ ממעגלותיך:

14. מהרש"א על בבא בתרא דף קכא/ב

יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה כו'. יש לנו לשמוח על קבורתם כמ"ש הרא"ש דאיתא בירושלמי כשנחרבה ביתר נגדעה קרן ישראל ואין עתיד לחזור עד שיבא בן דוד ולכך סמכוה אצל בונה ירושלים עכ"ל ואמר הטוב שלא כו' הטוב משמע שהוא עושה טוב והיינו שלא הסריחו והמטיב משמע שהוא מטיב ע"י אחרים דהיינו שנתנו לקבורה ע"י אחרים שבתחלה גזרו מלכות רשעה שלא יקברו עד שעמד מלכות אחרת ונתן הקב"ה בלבו שניתנו לקבורה ובתוספות סוף פ"ב דתענית כתבו דמ"ה תקנו נמי יותר על היין הטוב והמטיב כו' לפי שהיה בכרם כו' והוא במדרש איכה רבתי עכ"ל ע"ש:

15. רשב"ם בבא בתרא דף קכא/ב

מניסן ועד ט"ו באב - היו כורתים עצים לצורך המערכה לכל השנה מכאן ואילך תשש כח החמה ויש בעצים לחלוחית ומעלין עשן וגם יגדל תולעת וכדאמרינן במדרש איכה רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוסי אומר שבו כלה זמן קציעה למזבח שכל עץ שנמצא בו תולעת פסול למזבח וכל עץ שהוא נקצץ אינו עושה מאכולת ואותו יום שפסקו היו שמחים לפי שבאותו יום היו משלימין מצוה גדולה כזאת:

- [עייין עוד בר"ג: שמעכשיו היה להם זמן ללמד תורה]

16. נמוקי יוסף על הרי"ף בבא בתרא דף נג/ב

מאן דלא מוסיף יסיף. שימות בחצי ימיו כמו [אסתר ט] וזכרם לא יסוף מזרעם כתבתי זה לשני תועלות היוצאים להיות זרין להתחיל ולקבוע תלמודו בלילות אלו להביא עליו ברכה ולא קללה וגם שהוא מנהג לשמוח בענין מצוה עד שכשהשלימה עושיין שמחה ומשתה וי"ט:

17. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תלמוד תורה סימן רמו:כו

הגה: כשמסיים מסכת, מצוה לשמוח ולעשות סעודה, ונקראת סעודת מצוה. (נ"י פ' יש נוחלין ומימרא דאביי פ' כל כתבי)

- ביאור הגר"א (שם): [עו] (ליקוט) כשמסיים מס' כו'. כמ"ש בב"ב קכ"א ב' וערשב"ם שם ד"ה מניסן כו' לפי שבאותו יום כו' ועבא"ה ס' תרס"ט בהג"ה ובהג"א סוף סוכה (ע"כ):
- עייין שע"מ בהלכה-מכאן המנהג לעשות סעודה באסרו חג [שמשימים מצוה גדולה של אכילת מצה או ישיבת סוכה]

18. ספר בניהו בן יהוידע על בבא בתרא דף קכא/ב

תקבריה אמיה. ...יובן בס"ד בשבח האשה כתיב [משלי ל"א ט"ו], ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה, וזה שלא ראה והביט בשבח הכתוב באמו, לעשות כזאת בעסק הנפשיי שהוא לימוד התורה ללמוד בלילה, דוגמת אמו שהיא עושה מלאכתה בלילה, לכך תקבריה אמיה. ועוד נראה בס"ד שהאדם בהיותו בבטן בא מלאך ומלמדו תורה ביום ובלילה, דאין הפרש שם בין יום לבין לילה, על כן זה שרצה לפרוש מן התורה בלילה תקבריה אמיה שהיה לומד תורה בבטנה בלילה, ולימוד זה של הבטן, הוא קאי על כח הנפש הרוחני שהוא שורה וחונה על העובר בהיותו בבטן אמו. או זה שלא למד תורה בלילה תקבריה אמיה קודם זמנו, כדי שיחזור בגלגול להשלים שנותיו, ואז בעל כרחו תלמוד נפשו תורה בהריון בהיותו בבטן אמו גם בלילה:

19. חדושי הרמב"ן על מסכת בבא בתרא דף קכא/ב

אחיה השילוני ראה את עמרם. סבר לה כמ"ד אליהו לאו היינו פנתס דאי היינו פנתס לוימא בהדיא פנתס ראה את משה ומשה ראה את עמרם, וסבירא ליה נמי דסרח בת אשר מתה דאי לא מתה הרי ראתה את יעקב, כך שמעתי, והרב ז"ל כתב דסבירא ליה נמי חנוך לאו היינו מטטרון דאי הכי שנים קפלו, ולא נהירא דכמאן דמתו דמי שהרי נסתלקו, אבל אליהו מצוי בעולם ועם הראוין לו:

20. שו"ת חתם סופר חלק ו - ליקוטים סימן צח

בעי ר' חנני' יש תחומין למעלה מיו"ד ....

ותו דהרי נהגו עלמא במילה לאמור זה כסא של אלי' זכור לטוב וגם מתפללים המוהלים שיעמוד אלי' על ימינם לסמכם וזה אומר' אותו אפי' בשבת ולשמעת' הרי א"א לבוא בשבת משום ספק תחומין למעלה מיו"ד ובטש"ע או"ח דמשו"ה מזכיר פיוטי' שיש בהם אלי' במוצאי שבת משום שלא הי' אפשר לו לבוא לא בע"ש ולא בשבת מפני תחומין וגם בפרמ"ג הנ"ל תמה גם במיו"ט לימא מהאי טעמא ע"ש ותיקשי לכ"ע ממנהגינו בברית מילה בשבת וי"ט.

אבל האמת יורה דרכו כי מעולם לא עלה אלי' בגופו למעלה מיו"ד טפחים אך נפרדה נשמתו מגופו שם והנשמה עולה ומשמש למעלה בין מלאכי שרת וגופו נתדקדק ושורה בג"ע התחתון בעוה"ז וביום הבשורה במהרה בימינו תתלבש נשמתו בגוף הקדוש הלז ואז הוא ככל אדם מחכמי ונביאי ישראל והוא מוסמך מרבו אחיה השילוני או ממרע"ה אם הוא פנחס והוא יסמוך את חכמי ישראל ואז יש לו דין ככל בני ישראל וכן בכל פעם שמתגלה ומתראה בעוה"ז מלובש בגופו הזך אך כשמתגלה בנשמתו כמו ביום המילה אז איננו מחויב במצות במתים חפשי כתיב ועוד שיורד ממטה למעלה לא שייך שם תחומין וכשמתגלה על אופן זה הרי הוא מלאך אעפ"י שלומד תורה ומגלה דינים אין לקבוע הלכה עפ"י דבריו דה"ל רק כמו חלום ורוח נבואה ואין משגיחי' בבת קול אך כשמתגלה בלבוש גופו הרי הוא מגדולי חכמי ישראל ותשבי יתרץ קו' ואיבעי' ואיליו תשמעון כי מי כמוהו מורה וכשראוהו רבב"ח בבה"ק של גוים וא"ל לאו כהן מר אז נתגלה בלבוש גופו דאנשמה בלא גוף לא שייך לשאול לא כהן מר והני שב שמעתתא אם אמרו אלי' ע"כ בלבוש גופו אומרן כדרכו לברר הלכה וא"כ בא מג"ע התחתון ע"פ שטח הקרקע לא מלמעלה למטה ושפיר היא מוכרח דאין תחומין ובא בקפיצה ושמור זה.

...

הרני נזיר ביום שבן דוד בא בו משמע דבן דוד בא מחוץ לתחום ואי יש תחומין למעלה א"א לבא בשבת וי"ט והקשה בטורי אבן למס' ר"ה דף י"א לר"י בניסן עתידין לגאול זכתיב ליל שמורים ולר"א בתשרי מגז"ש שופר שופר ביום ההוא יתקע בשופר גדול ע"ש משמע ב"ט עצמו בליל שמורים למר ובר"ה למר וקשה אי יש תחומין למעלה מיו"ד אך אפשר ובאמת לר' יהושע אין הכרח שיבא הגואל בליל שמורים כמו דלא אתי מרע"ה בליל שמורים אלא היתה גמר נקמת מכות בכורות וכן איתא במדרש לע"ל תהי' מלחמת ומפלת עמלק בליל שמורים אבל ביאת משיח כבר קדמה אבל לר"א גז"ש דשופר וכתוב ובאו האובדים משמע בודאי ביום תקיעת שופר שהוא ר"ה יהי' זה קשה בודאי ואפי' לפמ"ש לעיל דאפשר לבא ב"ט על מי גיחון שבירושלים דמן התורה אין איסור בנין ביו"ט למאן דאית לי' מתוך מ"מ הכא לר"א קיימין דשמותי מתלמידי שמאי דלית לי' מתוך וגם הא דמגבן ע"ש בתוס' שבת צ"ה ע"א הנ"ל קשה כנ"ל. והנה בהא דביאת בן דוד צריך אני להוציא הוצעה /להציע הצעה/ א' והוא כמו שהי' משרע"ה שהי' הגואל הראשון נזדקין שמנים שנה ולא ידע ולא הרגיש בעצמו שהוא יהי' גואל ישראל ואפי' כשאמר לו הקב"ה לך כי אשלחך אל פרעה מ"מ סירב ולא רצה לקבל על עצמו כן יהי' אי"ה הגואל האחרון ומיום שחרב בהמ"ק מיד נולד א' הראוי' בצדקתו להיות גואל ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו ואז יערה עליו רוחו של משיח הטמון וגנוז למעלה עד בוא וכאשר מצינו בשאול אחר שנמשח באה עליו רוח ממשלה ורוח הקודש אשר מלפנים לא הרגיש בעצמו כן הי' בגואל הראשון וכן יהי' בגואל האחרון והצדיק הזה בעצמו אינו יודע ובעונותינו כי רבו כבר כמה וכמה מתו ולא זכינו שיערה עליהם רוחו של משיח גם כי הם ראוי' לכך אבל הדור לא הי' ראוי' אולם כשיגיע אי"ה יגלה אליו ה' כמו למשה בסנה וישלחהו או לישראל לבד או למלך א' כמו לפרעה לומר שלח עמי.

ולפי הוצעה זו קשה מאי פסקא דש"ס דבן דוד יבא מחוץ לתחום דלמא יתגלה באותה העיר שהב"ד או המלך דר שם ולא ילך חוץ לתחום כלל אבל באמת אין הדעת הנודר בניזיר אביאת בן דוד לבדו אלא איום פרסומו ...

והנה תוס' כ' לר"ת א"ש מה שמקשי' הא לא אתי משיח בן יוסף עדיין ועיין מהרש"א וכו' בפלתי סוף ק"י דתרי זמנים יש ובעתה או אחישנה והא דיש סדר לביאתו ותחילה בן יוסף ואח"כ בן דוד היינו בעתה אבל אחישנה אין סדר ואפשר שיבא יום

אם בקולי וכו' בלא משיח בן יוסף ותינה לר"ת דנדרו הי' ליום שראוי' לבא וכל יום ראוי' לאחישנה ויבא בלי משיח בן יוסף אבל למאן דמפרש ביום שבן דוד בא ממש וע"כ לא נכנס לספק אחישנה שהוא מציאת רחוק רק בעתו וק' הא לא אתי' בן יוסף אלו דברי פלתי ודפח"ח...

ודע ענין בן יוסף הוא יען נחלקו מלכות בית דוד ומלך על עשרת השבטים מבני יוסף ונקראו בנביאי' בית יוסף ע"כ יעמוד מלך מיוסף וילחם מלחמת ה' וסופו נהרג במלחמה ומקבל בן דוד מלכות שלימה על כל ישראל כדכתי' והי' לעץ אחד בידי והריגתו של זה לכפר על חלוקות מלכות בית דוד. שאני התם דאמר קרא הנה אנכי שולח וגו' ז"ל הרמב"ם פ"ב ממלכים הלכה ב' יראה מפשוטו של נביאים שבתחילת ימות המשיח תהי' מלחמות גוג ומגוג וקודם מלחמות גוג ומגוג יעמיד נביאי ישראל להכין לבם שנאמר הנה אנכי שולח וגו' ויש מן החכמים שקודם ביאת משיח יבא אלי' וכו' עכ"ל ולפום הריטא נראה דבריו סותרים בתחילה החליט שאלי' יבא לפני בא יום הגדול ואח"כ נראה כמסתפק וכאלו נחלקו בו חכמי ישראל וקשה מי יחלוק אמקרא מלא הנני שולח לכם את אלי' לפני בא יום הגדול ע"כ נלע"ד דיום הגדול והנורא איננו יום ביאת בן דוד אלא הוא יום לה' יום בא גוג על אדמת ישראל כדכתיב בהפטרה דסכות ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזתים ע"ש בפנים בקרא ותראה כי הוא יום הגדול והנורא ובוא יבא אלי' לפני יום ההוא ואימתי יהי' מלחמות גוג ומגוג יהיה בתחילת ימות המשיח ולא ידענו אם יהיו באותו יום עצמו א"כ יבא אלי' יום לפני ביאת המשיח שהרי הוא בעצמו יום הגדול והנורא וכן ס"ל לסוגי' דשמעתן בהס"ד או אפשר שימלוך משיח זמן מה ואח"כ יהי' מלחמות גוג ומגוג ואז יבא אלי' אחר ביאת משיח לפני יום גוג וכן ס"ל לרמב"ם דלמסקנא חזר בו ש"ס ממאי דהוה ס"ד דאלי' בא לפני משיח כמ"ש כסף משנה ולח"מ פכ"ז מהלכות שבת ויבואר לקמן אי"ה והרי דברי רמב"ם מבוארים בעזה"י...